

NOTES SOBRE EL COMPOSITOR GASPAR ANDREU (1611-1621)

Francesc BONASTRE I BERTRAN

La nostra musicologia, nascuda a finals de la passada centúria de la gegantina mà de Felip Pedrell, i continuada en el nostre segle per Higiní Anglès i tants d'altres investigadors, ha deixat encara nombroses llacunes per a omplir la nostra Història de la música, que espera encara de la dedicació dels estudiosos.

Una petita contribució, en certa manera lligada a la Vila de Montblanc, és la que pretenc d'oferir amb aquest breu article. Justament fou la lectura d'una de les primeres obres de Mons. Higiní Anglès, escrita en col·laboració amb el seu mestre, Felip Pedrell (1), la que em donà la primera pista sobre el compositor Gaspar Andreu, que en una data no massa llunyana als primers dies de 1617, era mestre de capella de Montblanc (2). Seguint amb el meu costum de l'adolescència, vaig prendre nota amatent de la dada, tot i esperant que algun dia pogués ésser ampliada suficientment amb major sentit.

Aquesta ocasió s'ha produït fa poques setmanes, en acometre l'estudi de les Actes Capitulars de la Basílica de Santa Maria del Pi de

(1) *Els Madrigals i la Missa de Difunts d'En Brudieu*. Publicacions del Dept. de Música de la Bibl. de Catalunya, I, Barcelona, I.E.C., 1921.

(2) *Ibid.*, pàgs. 142-143, especialment.

Barcelona, paral·lelament a l'ordenació i estudi del seu Arxiu musical, que duu a terme l'Institut de Musicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

* * *

Seguint l'esmentada documentació, aparegué el nom de *mossèn* Gaspar Andreu, que fou elegit Mestre de Capella de la citada basílica, el 9 de maig de 1611 ⁽³⁾. Dita elecció es produí per renúncia del mestre anterior, Pere Armendia, que havia estat nomenat dos anys abans, el dia 11 de maig de 1609 ⁽⁴⁾. Cal recordar que l'església del Pi, juntament amb la de Santa Maria del Mar, constituïen dos centres musicals de primer ordre a Barcelona, i esdevenien, de fet, el camí natural per a ocupar càrrecs de major importància, adés a la Catedral, adés a la Capella del Palau de la Comtessa. Per altre cantó, cal fixar-se en el procediment que hom seguí per al nomenament de Gaspar Andreu, que no fou el de les tradicionals oposicions, sinó el de la simple elecció entre una terna, de la qual, tanmateix, només ens ha arribat el cognom d'un dels pretendents al càrrec, anomenat Reig. Aquesta manera d'obrar és ben habitual en els segles XVII i XVIII, per tal com les despeses de les oposicions s'escauen menys gravoses per a les Comunitats de preveres i Capítols de les Catedrals; així doncs, mentre fós trobada persona hàbil i una comissió d'experts es responsabilitzés de la seva idoneïtat, organistes i mestres de capella eren elegits d'aquesta manera més senzilla. No cal dir que aquest fet suposava, per altre part una via ben expeditiva per a despedir-los en el moment més oportú, segons la conveniència del servei.

Gaspar Andreu demanà, el 23 de juny de 1611, d'ésser admès a les eleccions generals i particulars de l'església del Pi, la qual cosa li fou concedida a títol de gràcia, donat que no era membre de dret de la Comunitat, al no haver accedit a la possessió de cap benefici ⁽⁵⁾. Gaspar Andreu no durà massa en el càrrec: la servitud de les obligacions del Cor, verdadera espina dels mestres de capella, i l'evident migradesa del seu sou, vint-i-cinc lliures anuals, devien bescantar-lo a deixar la feina. El cert és que el 16 de juny de l'any següent, 1612, ja

(3) Arxiu de Sta. Maria del Pi, Barcelona. *Llibre de Resolucions*, Lletres D, fols. 37^v-38, 9 de maig de 1611.

(4) *Ibid.*, fol. 27.

(5) *Ibid.*, fol. 39.

hi havia un altre mestre de capella, Pere Armendia, que ho havia estat anteriorment i havia accedit a un benefici de la Comunitat ⁽⁶⁾. Pere Armendia renuncià al càrrec el mateix 16 de juny de 1612, no essent cobert fins al 22 d'octubre del mateix any, en la persona de Pau Oriol clergue de Sant Joan Despí ⁽⁷⁾.

No sabem res més del nostre compositor fins als primers mesos de l'any 1617, data en la que el trobem de mestre de capella de la Catedral de La Seu d'Urgell, i en la que tanmateix es palesa la seva estada a Montblanc anteriorment, ocupant el mateix càrrec.

El 21 d'abril de 1617, el Capítol de la Catedral de La Seu d'Urgell decidí de cridar a Mn. Gaspar Andreu, mestre de capella de Montblanc, per tal d'atorgar-li el càrrec a l'esmentada Catedral. El nostre compositor ja era conegut dels canonges de La Seu, perquè recentment s'hi havia presentat, prenent part a les oposicions del magisteri de capella, que no guanyà, però en les que degué obtenir una bona qualificació. Aquesta és, breument, la història: el 22 de desembre de 1616 prenia possessió del càrrec de mestre de capella de La Seu, Ignasi Mur ⁽⁸⁾. El magisteri restà ben aviat desert, per raons inconegudes, i fou llavors que foren celebrades oposicions per a cobrir-lo —tampoc en sabem la data—, que guanyà Mateu Calvet, i a les que es presentà Gaspar Andreu. Conservem la nota de l'ajuda de costa:

“...Y que a M. Andreu, mestre de Capella de Montblanc, se li donen 8 ll. per lo camí, atès és vingut per subir examen y l'ha subit” ⁽⁹⁾.

En abandonar el servei l'esmentat Mateu Calvet, fou cridat, com ja he dit abans, Gaspar Andreu, mercè al reconeixement de la seva habilitat per al càrrec, segons testimoni del seu examinador, l'organista de La Seu Cristòfol Malla. Aquest fet es recollí en les Actes Capitulars el 21 d'abril de 1617:

“21 april. 1617. *Fuit resolutum* que atès M. Calvet mestre de capella se n'és anat, que per ço pus per la relatió de M. Malla organista a qui se era comès lo examen del dit Calvet y de M. Gaspar Andreu que havien comparegut als edictes se eren trets, com té que dit Andreu és hàbil, que vinga per mestre dit M. Andreu, ab lo salari y ab los càrrechs acostumats” ⁽¹⁰⁾.

(6) Ibid., fols. 47-47v.

(7) Ibid., fol. 48.

(8) *Els Madrigals...* (*La Capella Musical de La Seu*), pàg. 142, n. 11.

(9) Ibid., pàg. 142, n.13.

(10) Ibid., pàg. 142, n. 15 (*L. concl.*, fol. 127v).

D'aquí es desprèn doncs, l'estada de Gaspar Andreu com a mestre de capella, a Montblanc, en un lapse de temps no determinat, que no pot enllaçar necessàriament amb la seva desaparició del magisteri de Santa Maria del Pi de Barcelona, almenys mentre no hi hagi documentació que ens ho demostrï. És important emperò, per a la nostra vila, el testimoni del seu exercici musical, per tal com l'anada a La Seu, així com l'anterior estada a Barcelona, el converteixen en una figura certament destacada de la música catalana del segle XVII.

* * *

Gaspar Andreu signava les capitulacions del seu càrrec el 7 de maig de 1617, davant el Capítol de la Catedral de La Seu ⁽¹¹⁾. Il·lustres figures l'havien precedit en el càrrec: addueixo només els noms de Joan Brudieu, durant els anys 1548-76, 1579-86, i 1589-91, i Pere Riquet (1598-1602, 1606-1616). El nostre compositor romangué a La Seu durant més de quatre anys, fins el 5 de maig de 1621; la seva estada coincidí, suposo que per decisió seva —almenys per mandat del seu càrrec—, amb la progressiva implantació de la cobla de ministrers a l'esmentada catedral, aconseguint la paulatina creació de la consciència musical del Barroc.

Per motius que no coneixem, Gaspar Andreu fou despedit el 5 de maig de l'esmentat any de 1621, tal i com ho recullen les Actes Capitulars:

“Fuit conclusum que al mestre de cant M. Gaspar Andreu, se li donen 10 ll. per lo camí y un mes de presència de vui en avant comptador del salari, y que de vuy enllà sia despedit y se puga publicar” ⁽¹²⁾.

* * *

Hem vist deu anys de la vida d'un compositor català de principi del segle XVII. La manca de documentació no ens permet per ara de saber-ne res més; possiblement, de les engrunes de fonts paral·leles, algun dia sorgiran d'altres notícies que ajudin a fer més entenedora la seva vida i la seva obra, com a petit testimoni del que fou la nostra història musical.

(11) Ibid., pàg. 142. Higini Anglès publica tot el text de les capitulacions a la nota 23 (*L. concl.*, fol. 129^v).

(12) Ibid., pàg. 143, n. 14 (*L. concl.*, fol. 196^v).

APÈNDIX DOCUMENTAL

1

1611, maig, 9

Elecció de Gaspar Andreu per a Mestre de Cant

Arxiu de Sta. Maria del Pi, Barcelona

Llibre de les Resolucions, lletra D, fols. 37^v-38

Los Reverents procuradors de herèntias, ha petició dels senyors obrés de la present Iglésia, ajuntaren y convocaren-los la Reverent Comunitat en la segrestia major de la present Iglésia, ahont per est y semblants negosis se acostumen d'ajuntar y congregar, heren presents en dit Consell: Rector, Armendia, Aymerich, Borrull, Horta, Coder, Riera, Cases, Berthomeu, Casalins, Mora, Vilar, Llaumet, Guasch, Guasch, Vergés, Gay, Cortés, Antoni, Canyelles, Fàbregues. Y fonch proposat per lo Senyor don Bernat de Pinós, obrer major lo present any, de que fós servida dita Comunitat, d'elegir mestre de cant per estar la Iglésia sens ell, per renuntiatió de mossèn Pere Armendia, prevere y beneficiat de la mateixa Iglésia; y així dit senyor Obrer anomenà tres personas, les quals eren mossèn t. (*en blanc*) Reig, prevere, y mossèn (*en blanc*) t. (*en blanc*) que here estat dormitorer de la Seu, y mossèn Gaspar Andreu, tots persones àbils y idòneas per mestre. Y així la Reverent Comunitat votaren, y fou elegit per més vots mossèn Andreu per mestre. Y en continent fou tornada la resposta als dits obrés, de que la Comunitat a més vots avia elegit per mestre mossèn (*en blanc*) Andreu, y dits senyors obrés restaren molt contents de la bona Electió. Y així, ha comensat dit die de ser mestre y li corra lo salari que la Comunitat sol donar als mestres, que són 25 ll.

2

1611, juny, 23

Admissió de Gaspar Andreu a les eleccions de la Comunitat

Arxiu de Sta. Maria del Pi, Barcelona.

Llibre de les Resolucions, lletra D, fol. 39

Dit die en dit consell, fonch demanat per mossèn Gaspar Andreu, mestre de cant de la present Iglésia, que la comunitat li fés mersè d'admetrer-lo per son torn admés del mestrat com a Gaspar en les eleccions Generals y particulars per son torn, y la Comunitat le'y consedí durant lo beneplàsit de la Comunitat y no altrament, per fer cosa graciossa, y que la pot fer dexar de fer dita Comunitat.